

S. Sayısı : 40

**Kanunlarda geçen Başkumandan, Başkomutan ve
Başbuğ tâbirleri yerine kâim olacak unvan hakkında
kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu
raporu (1/87)**

T. C.

Başbakanlık

23 . X . 1944

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 71 - 243 6/2823

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Kanunlarda geçen Başkumandan, Başkomutan ve Başbuğ tâbirleri yerine kâim olacak unvan hakkında Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 12 . X . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan

S. Sarıoğlu

Mucip sebepler

Teşkilâtı Esasiye Kanununun 40 nci maddesi dışında diğer bir kısım kanunların madde ve ibareleri arasında Başkomutanlık, Başkomutan Başbuğ, Başbuğluk gibi tâbirler geçmektedir. Bu tâbirlerden maksat; Teşkilâtı Esasiye Kanununun 40 nci maddesine tevfiқан seferde icra Vekilleri Heyetinin inhası üzerine Reiscumhur tarafından küvayı harbiyenin emir ve kumandasını deruhte etmek üzere nasp edilecek zat olduğu halde bu tâbirlerin Teşkilâtı Esasiye Kanununun 40 nci maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisinin Şahsiyeti Maneviyesinde mündemiç Başkumandanlık tâbiriyle iltibasa yer vermekte bulunmasından ötürü Teşkilâtı Esasiye Kanununun 40 nci maddesi dışında bilûmum mevzuatta sözü geçen Başkumandan, Başkumandanlık, Başbuğ, Başbuğluk tâbirleri yerine Harp Kuvvetleri Komutanı ünvanı ikame olunduğu hakkında ilişik kanun lâyihası tanzim olunmuştur.

Milli Savunma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Milli Savunma Komisyonu

Esas No. 1/87

Karar No. 14

20 . XII . 1946

Yüksek Başkanlığa

Anayasada başka kanunlarımızda geçen Başkumandan, Başkomutan ve Başbuğ tâbirleri yerine kaim olacak unvan hakkında Milli Savunma Bakanlığınca, hazırlanan ve Bakanlar Kurulu Heyetince 12 . X . 1944 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı; 1 . XI . 1944 tarihinde Millî Savunma Komisyonumuza havale buyurulmuş ve Komisyonumuzca müzakere edilirken; Hükümetçe geriye alınmıştır.

Bu suretle kadük haline gelen ve bu kerre tekrar Yüksek Meclise sunulan ve 11 . XII . 1946 tarihinde Komisyonumuza havale buyurulan kanun tasarısı ve gerekçesi : 16 . XII . 1946 tarihinde Millî Savunma Müsteşarı ve Genel Kurmay Başkanı da hazır olduğu halde Komisyonumuzda okunup görüşüldü ve incelendi.

Anayasanın 40 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki «Başkomutanlık Türkiye Büyük Millet Meclisinin yüce varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.»

Katî hükümüne ve Anayasanın ruhuna tamamen sadık kalınarak ikinci fıkrasında: Beyan olunan «Harp Kuvvetlerinin Komutası barışta özel kanununa göre Genel Kurmay Başkanlığına ve seferde Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından tayin edilecek kimseye verilir.» İfadesindeki hükme göre seferde Harp Kuvvetlerinin Komutası verilecek kimsenin sıfat ve makamının tasrihi; diğer kanunlarda aynı mâna ve makamın ifade ettiği halde muhtelif şekiller alan tâbirlerin kaldırılması bakımından lâzımgeldiği kanaatine varılmıştır.

Çünkü; bu makamın «Harp Kuvvetleri Komutanlığı» istihdaf etmek üzere: Anayasadan; başka kanunlarımızın bazı madde ve ibareleri arasında geçen Başkumandan, Başkomutan, Başbuğ ve Başkumandanlık, Başkomutanlık ve Başbuğluk gibi tâbirlerin: Anayasanın birinci fıkrasındaki Başkomutanlığı istihdaf etmemesine rağmen; bir yanlış anlamaya sevk edici bir ihtimali taşıdığı da görülmektedir.

Hem buna mani olmak ve hem de kanunlarda geçen Başkumandan, Başkomutan ve Başbuğ tâbirlerinin, Harp Kuvvetlerine komuta edecek

makamın istihdaf eylediğini tebarüz ettirerek bunların yerine; Harp Kuvvetleri Komutanlığı tâbirinin ikamesi suretiyle hakikatin daha doğru ifade edilmiş olması; çok muvafık olacağı düşünülerek Hükümetin teklifi muvafık bulunmuştur.

Yalnız; Hükümetin teklif ettiği kanun tasarısının birinci madesi yukarıda arzedilen fikir ve kanaati tamamen tebarüz ettiremediği cihetle bu maddenin, maksat ve hedefi daha iyi kavrayacak ve daha vazih ve sarih olmak için bu maddenin bir Tâli Komisyoneca maksat ve gayeye ve kanun tekniğine daha uygun bir şekilde hazırlanması kararlaştırılarak bir Tâli Komisyona havale edilmiştir.

Tâli Komisyonun hazırladığı birinci madde 18 . XII . 1946 toplantısında; incelenmiş ve maddedeki «Harp Kuvvetleri Komutanı» cümlesinin «Harp Kuvvetleri Genel Komutanı» olarak tashihi halinde maddenin daha vazih olacağı ve maksadı daha iyi ifade eyliyeceği kanaatine varılmış ve o yolda ufak bir tashih yapılarak Tâli Komisyoneca hazırlanan madde ve kanun tasarısının tümü toplantıda bulunan üyelerin oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Kamutaya havale buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunuldu.

Millî Savunma Komisyonu Başkanı

Konya

A. F. Cebesoy

Sözcü

Kâtip

Hatay

Erzincan

E. Durukan

B. K. Çağlar

Ankara

Çankırı

Çankırı

N. Tınaz

Dr. A. Arkan

Z. Soydemir

Erzincan

Erzurum

Erzurum

Z. Ağca

E. S. Akgöl

V. Kocagüney

Gaziantep

Kastamonu

Kırklareli

A. Atlı

A. Alptöğün

K. Doğan

Kocaeli

Konya

Kütahya

Ş. Okan

Dr. H. Alataş

M. İspartaloğlu

Mardin

Mardin

K. Sevültekin

Dr. A. Uras

Seyhan

Van

S. Tekelioğlu

R. Oktar

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Kanunlarda geçen Başkumandan, Başkomutan ve Başbuğ tâbirleri yerine kâim olacak unvan hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Teşkilâtı Esasiye Kanununun 40 ncı maddesi dışında muhtelif kanunlarda geçen (Baskumandan, Başkomutan, Başbuğ) tâbirleri yerine (Harb Kuvvetleri Komutanı) ve (Baskumandanlık, Başkomutanlık, Başbuğluk) tâbirleri yerine de (Harb Kuvvetleri Komutanlığı) unvanları kaim olmuştur.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

12 . X . 1944

Başvekil	Adliye Vekili
Ş. Saraçoğlu	R. Türel
Millî Müdafaa Vekili	Dahiliye Vekili
A. R. Artunkal	
Hariciye Vekili	Maliye Vekili
H. Saka	F. Ağralı
Maarif Vekili	Nafia Vekili
Yücel	
	Sihhat ve İçtimai
İktisat Vekili	Muavenet Vekili
Fuad Sirmen	
Gümrük ve İnhisarlar Vekili	Ziraat Vekili
S. H. Ürgüblü	
Münakalât Vekili	Ticaret Vekili
A. F. Cebesoy	C. S. Siren

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Kanunlarda geçen Başkumandan, Başkomutan ve Başbuğ tâbirleri yerine kaim olacak unvan hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Büyük Millet Meclisinin Yüce varlığından ayrılmıyan Başkomutanlık anlamına aykırı ve hazar ve seferde Harb Kuvvetleri Komutanlığının vazife ve yetkilerine mütaallik olarak diğer kanunların madde ve ibareleri arasında yazılı bulunan Baskumandan, ve Başbuğ tâbirleri Anayasanın 40 ncı maddesine uyularak Harb Kuvvetleri Genel Komutanı ve Başkomutanlık, Baskumandanlık ve Başbuğluk tâbirleri yerine de Harb Kuvvetleri Genel Komutanlığı olarak düzeltilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin 2 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.